ئایا رووی راستەقینەی ئەردۆگان بۆ روسیا دەرکەوتووە؟ … عیماد عەلی

ئەگەر تا ئێستا ئەردۆگان توانیبێتی لە جوڵە سیاسی و تەکتیکەکانی بەڵانسیك لە نێوان روسیا و ئەمریکا راگرێت، بەڵام ئەمڕۆ بە روونی بۆ روسیا دەرکەوتووە کە تورکیا لە رووی سیاسەتی ستراتیجی خۆیەوە ناتوانێت بەیەکجاری لە رۆژئاوا و بەتایبەتی ئەمریکا دابڕێت. بۆیە روسیا لەم چەند رۆژەدا ئیستێکی کردووە لە مامەڵە کردن لەگەڵ ئەردۆگاندا و ئەمەش بە روونی بۆ هەمووان دەردەکەوێت.

بەئاشکرا دیارە کە تورکیا لە دیاریکردنی شوێن و پیگەی سیاسی و هاوپەیمانێتی خۆی لە وەزعی نێودەوڵەتی ئەمڕۆ ڕاڕاو ناجێگیرە، پاش ئەوەی یاریەکی تا رادەیەك زیرەکانەی لەگەڵ روسیا کرد و خۆی لە قەیرانێکی سیاسی گەورە لە کاتێکی سەختدا رزگارکرد، بەڵام ئەوەی تا دوێنی روون نەبوو لەم چەند رۆژەدا بۆ زۆر لایەك و بە تایبەتی روسیا دەرکەوت کە تورکیا ناتوانێت دەستبەرداری ملکەچبونی بۆ رۆژئاواو و بەتایبەتی ئەمریکا بێت، سەرەرای ئەو یاری جۆلانەی لە نێوان روسیا وئەمریکا لەم چەند ساڵەدا کردی و خۆی لە قەیرانی گەورە رزگارکرد.

جا لەم قۆناغەدا تورکیا بە شێوەیەکی بیر لە دووبارە گەڕانەوەی ستراتیجیانەی لەسەر خۆی بۆ بارودۆخی پێشوتری دەکاتەوە، یان دووبارە هەوڵدان بۆ سەنگەر بەستن لە پێگەی ناوەراست و یاریکردن لەگەڵ کات و خوێندنەوەی بارودۆخی کاتی و ملدان بە لایەکی خاوەن هێزی قۆناغەکە لە کاتێکی دیاریکراودا لەلایەك و دانەبڕان لە هاوڕێ کۆنەکانی لە لایەکی ترەوە، یان ئەگەر بۆیبکرێت خولخواردنەوەیەکی گەورەی ستراتیجی بکات ئەگەر بارودۆخی لەبار مەیسەر بێت بەڵام ئێستا ئەو توانایەی نیە بەخۆی ببێتە خاوەن هەڵوێستێکی سەربەخۆ و جوڵەی سەربەخۆی پێبکرێت.

ئەوەی زۆر هەوڵی بۆ دەدات و تا ئێستا سەرکەوتو نەبووە کە بتوانێت ببێتە خاوەن هەمە هاوپەیمانی و پەیوەندیە جۆربەجۆرەکانی راگیربکات لەسەر خاڵی ناوەند، واتە هاوپەیمانێتی هەمەچەشنی نێودەوڵەتی و هەوڵدان بۆ ئەوەی هاوکێشەی نە دۆست و نەدوژمن لەگەڵ زلهێزەکان جێبەجێ بکات، بەڵام کێشە گەورەکان و بەرژەوەندیە ناوچەیی و تەماحە گەورەکانی ئەردۆگان و چاوتێبڕینی لە سەروەت و

سامانی ناوچەکە لەگەڵ هاوکێشە قورسەکانی ناوچەکەو بەهێزی رکەبەرەکان ناهێلین ئەم ئامانجەی بێتەدی.

تا ئێستا بۆماوەیی شەری سارد کاریگەری خۆی لە گیانی تورکیا و پەیوەندیە نوێکانی جێگەی خۆی گرتووە. لەم بارەشەوە ئەو خۆهەڵتیزان و جارجار قیرەقیڕەی دژ بە ئیسرائیل تەنها لە خزمەت هەوڵدانیەتی بۆ دەسترۆیشتوویی ناوچەیی و موزایەدەکردنی لەگەڵ رکابەرەکانی لە ناوچەکەدا. لەم بارەشەوە دیسان ئەو بارودۆخەی نێوان ئەمریکا وئێران بۆ بەرژەوەندی خۆی قۆستۆتەوە و لە پەیوەندی و داواکاریەکانی لەگەڵ ئەمریکا و روسیاش قازانجێکی گەورەی لێدەبینێت.

لەلایەکەوە پەیوەندیەکانی لەگەڵ ئۆرپا زۆر لەق و نائارامە و لەلایەکی ترەوە هەوڵی بێلایەنی لە نزیکبونەوە لەگەڵ چین لە رێگەی وەبەرهێنان سەرکەوتو نەبووە، سەرەرای ئەوەی چین هەوڵی گەورەی دا لە بەکارهینانی تورکیا وەك رێگە و پشتوێن بۆ گەیشتن بە ئۆرپا و فەرزکردنی هەژمونی سیاسی خۆی لە رێگەی ئابووری و بازرگانیەوە.

ئەوەی زیاتر پاڵی بە ئەردۆگانەوە ناوە کە ڕوو لە رۆژهەڵات بکات لە بەهێزکردنی پەیوەندیەکانی؛ کێشە کاتیەکانی لەگەڵ روسیا و خستنە خوارەوەی فرۆکە روسیەکە و هەوڵی رێگری لە لێکەوتەکانی و پەیوەندیە خراپەکانی لەگەڵ ئۆرپاو رازینەبون بە ئەندامبونی لە یەکیتێ ئۆرپا و هەڵوێستی ئەمریکا لەمەڕ کۆمەڵێك پرسی گرنگی تایبەت بە تورکیا لە پەیوەندیەکانی لەگەڵ ناوچەکە و جیهان و بەتایبەتی لە سوریا بوو. بەڵام ئەمڕۆ زۆر شت گۆراو تورکیا لە نێوخۆی خۆیدا لە قەیرانێکی ئابووری گەورە و نزمبونەوەی بەهای لیرە و وەزعی سیاسی نالەبار و کەمبونەوەی دەنگەکانی ئاکەپە و نەهاتنەدی خەونەکانی ئەردۆگان و خاوبونەوەی ئەو گرژی و قەیرانەی لە نێوان تورکیا و روسیا لە دەرئەنجامی خستنە خوارەوەی فرۆکەکەی روسیا هاتەئاراوە و لاوازبونی ڕۆڵی تورکیا لە سوریا پاش رێکەوتنە نهێنیەکانی تەوەر وهاوپەیمانێتیەکان لەسەر وەزعی ئەدلب و بەهەند وەرنەگرتنی هەڵوێستی تورکیا و نەهێشتنی هاتنە ناوەوەی تورکیا بۆکوردستانی رۆژئاوا و قوڵتربونەوەی قەیرانە نێوخۆیەکانی و گەورەبونی کێشە و گرفتەکانی لە ناوچەکە و تا رادەیەکی باش زاڵبونی رکابەرە ناوچەییەکانی و توندبونی هەڵوێستی ئەمریکا و ئۆرپا و هاوپەیمانی ناتۆ لەسەر سیاسەتەکانی ئەردۆگان و هەرەشەی دەرکردنی لە هاوپەیمانێتیەکە، وای لە ئەردۆگان کردووە بەخۆیدا بچێتەوە و ئاراستەکەی تا رادەیەکی بەرچاو بگۆرێت. هەر لەم بارەشەوە روسیا گومانی لا دروست بووە لەمەر پەیوەندی و رێککەوتنی تورکیا ئەمریکا لەسەر مەسەلە ستراتیجیەکان و متمانەی کزبووە بە

راستگۆیی ڕووگۆڕێنی تورکیا بەرەو رۆژهەڵات، بۆیە گرنگیدان بە تورکیا لەلایەن روسیاوە بەم هەڵوێستانەی تارادەیەکی باش لەق بووە و متمانەی پۆتین بە ئەردۆگان کزبووە و تەنانەت لە کۆبونەوەکانی ئەستانە بە بێ رەزامەندی تورکیا زۆرێك لە بریارەکان دەرچوون.

بۆیە، ئەم هۆکارانە وادەکەن کە لەوباوەڕەدابین کە رووی راستەقینەی ئۆردۆگان بۆ پوتین دەرکەوتبێت و لە ئایندەیەکی نزیکدا هاوکێشەکان گۆڕانی تێدا بکرێت و کاریگەریی روسیا لە سوریا و ناوچەکە ڕۆڵی گەورە لە لەقکردنی پێگەی تورکیا زیاتر یکات .

لێرەوە دەکڕیت کورد و بەتایبەتی لەکوردستانی رۆژئاوا بە خوێندنەوەیەکی راست و دروستی ئەم گۆڕانکاریانە قازانجی تایبەتی لێ ببینێت و جێ پێی خۆی زیاتر قایم بکات، ئەگەر هەنگاوی باش بنێت لە جموجوڵی خۆی لەگەڵ روسیا و حکومەتی سوریا وئێرانیش، بۆیە ئەو کاتە دەتوانێت کاریگەری سەلبی ناوچەی ئارامیش بە شێوەیەك پوچەڵ بکاتەوە.